

SKOROSZYT

Kawęczyn

---

gm. Teresin

---

woj. skierniewickie

1955

dep.
BIBLIOTEKA
Zesp. Państw. - Ogrod.
w Warszawie
r. 9, tel. 29-67-78

ARCHIWUM
OŚRODEK OCHRONY
ZABYTKOWEGO KRAJOBRAZU
ul. Szwoleżerów 9 tel. 621 62 41 w. 244

NW NMN. 16955

ANALIZA I OCENA WARTOŚCI ZABYTKOWYCH ZAŁOŻEŃ ZIELENI

Park, ogród, aleja, zieleń towarzysząca		Nazwa: KALOCZYŃ				
Rodzaj: klasztorny, zamkowy,		Adres: 6M. TERESIN				
parku / ogrodu: pałacowy, dworski, miejski		Województwo: ŚWIĘTOKRZYSKI				
Czas powstania: LATA 30-40 XX W.		Użytkownicy: STACJA OCENY ONMIAN				
Forma stylowa: KRAJOBRAZOWY						
Wielkość: 3,85						

K R Y T E R I A		0	1	2	3	4
		zły	mierny	dob.	b.dob.	
A	I. Stopień przetrwania elementów dawnego układu przestrzennego					
	1. Ośie i ciągi kompozycji /relacja z architekturą/			+		
	2. Układ dróg			+		
	3. Stopień przetrwania starodrzewia			+		
	4. Układ wodny i pierw. ukształt. terenu		+			
	5. Zachowanie dawnych elementów architektury i małej architektury			+		
	II. Wartość układu przestrzennego					
	1. Jednorodność stylu całego układu lub wysoka czytelność nawarstwień stylowych			+		
	2. Wartość historyczna układu /dawność/	+				
	3. Wartość obiektów architektury		+			
	4. Reprezentatywność lub unikalność w skali regionu lub kraju		+			
	5. Wartości krajobrazowe i estetyczne			+		
	III. Wartości tradycji historycznej /w sensie potencjalnych walorów turystycznych/					
	1. Związek obiektu z postaciami lub wydarzeniami historycznymi	+		13		
	Wartości zabytkowe ogółem				13	
B	I. Wartości przyrodnicze i ekologiczne					
	1. Rzadkie gatunki drzew i krzewów			+		
	2. Drzewa o charakterze pomników przyrody		+			
	3. Intensywność zadrzewienia			+		
	4. Stan zdrowotny drzewostanu			+		
	5. Znaczenie ekologiczne			+		
	Wartości przyrodnicze ogółem				8	
Ogólna ocena obiektu				22		

Analizę sporządził:

Data: 30.01.82

Uwaga dotycząca koniecznej doraźnej interwencji w zakresie zmiany sposobu użytkowania obiektu oraz działań konserwatorskich w odniesieniu do zadrzewienia i obiektów architektonicznych - pisać na odwrocie karty!

WOSTRZYMAC PRACE BUDOWLANE NA TERENIE PARKU!

Uniwersytet Łódzki

Interdyscyplinarny Zespół Naukowo-Badawczy Ochrony Środowiska

90-237 Łódź, ul. Banacha 12, tel. 813-14

Nr tematu **ZOS - 8**.....

Nr umowy **29/PO/P**.....

Data **14 IV 1980**.....

Temat : Katalog zabytkowych parków i ogrodów
województwo **skierniewickie**.....

Zadanie : Ewidencja zabytkowej zieleni **parku dworskiego**...
miejscowość **Kawęczyn**.....
gmina **Teresin**.....

Autorzy **mgr L. Kucharski**...

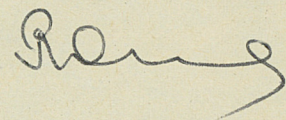
Konsultant

Zleceńiodawca **Urząd Wojewódzki w Skierniewicach**.....

Rok wykonania **1980**.....

Kierownik tematu

Kierownik Zespołu

UL, 89/PO...500

ARCHIWUM
OŚRODEK OCHRONY
ZABYTKOWEGO KRAJOBRAZU
ul. Szwoleżerów 9 tel. 621 62 41 w. 244

NW inw, 1955

METRYCZKA PARKU - OGRODU

1. <u>Adres: miejscowość / dzielnica, ulica, nr posesji/</u> Kawęczyn	<u>gmina</u> Teresin	<u>Województwo</u> skierniewickie
2. <u>Nazwa parku:</u> <u>aktualna:</u> Kawęczyn		<u>dawna:</u> Kawęczyn
3. <u>Rodzaj parku i stan jego zachowania:</u> park krajobrazowy, stan dobry		
4. <u>Czas powstania i najważniejsze fazy przekształceń:</u> lata 30-te XX w.		<u>Autor:</u> nieznany
5. <u>Powierzchnia parku:</u> <u>Ogółem ha</u> Nr dz. 7 3,89	<u>w tym wód w ha</u> 0,09	<u>Istniejące budynki:</u> 1. O wartościach zabytkowych
6. <u>Nr i data rejestru parku-ogrodu</u>	<u>6^a. Opinia Komisji Konserwat.</u>	<u>2. Inne:</u> dwór, budynki gospodarcze
7. <u>Użytkownicy obiektu:</u> Stacja Oceny Odmian w Kawęczynie		
8. <u>Istniejące dokumentacje</u> <u>/data i autor/:</u>	1. <u>Pomiar sytuacyjno-wysokościowy:</u> brak	2. <u>Inwentaryzacja zieleni:</u> brak
3. <u>Studium historyczne:</u> brak	4. <u>Założenia techniczno-ekonomiczne:</u> brak	5. <u>Dokumentacje branżowe, techniczne</u> <u>i ekspertyzy:</u> brak
9. <u>Przeprowadzone remonty:</u>	<u>Budynków</u>	<u>Parku</u>
		<u>Metrykę sporządził:</u> <u>Data:</u> 04.1981 L.Kucharski

Park dworski w Kawęczynie
gm. Teresin, woj. skierniewickie

Położenie

Park dworski w Kawęczynie leży 1km na północ od miejscowości Strugi i ok. 7 km na południowy zachód od Paprotni leżącej przy trasie Sochaczew - Warszawa /E 8, E 12/.

Krótką analiza historyczna

W 1827 r. Kawęczyn był już stosunkowo dużą miejscowością, było tu wówczas 14 domów z 132 mieszkańcami. W latach 80-tych XIX w. istniał tu folwark posiadający 576 mórg ziemi. Nieznany jest jego właściciel /1/. Należy przypuszczać jednakże, że w XIX w. Kawęczyn, Szymanów, Strugi, Skotniki i Jeżówka stanowiły całość, a więc ok. 1900 r. Kawęczyn był prawdopodobnie w posiadaniu Kronenbergów. W 1920 r. Szymanów wraz z Kawęczynem objęła rodzina Brudzińskich. W 1935 r., jak twierdzą mieszkańcy wsi, Kawęczyn posiadał Skarżyński, a w 1937 właścicielem folwarku został Zygmunt Berowski. Zygmunt Berowski przyczynił się do założenia parku w Kawęczynie. Wiadomo też, że parkiem zajmował się ogrodnik - Czesław Adamiak. W 1945 r. założono tu PGR. Obecnie mieści się tu Stacja Oceny Odmian /2/.

Charakterystyka stanu aktualnego

Park krajobrazowy w Kawęczynie jest małym dobrze zachowanym obiektem, jakich stosunkowo dużo spotykamy wzdłuż biegu rzeki Pisi. Park leży na obszarze stosunkowo równinnym, kilkaset metrów od koryta rzeki.

Wjazd do parku prowadzi od strony północnej. Do dworku wiedzie wąska wyasfaltowana alejka otoczona niskim, zniszczonym żywopłotem i w części południowej jednostronnie rzędem wierków, który to rząd jednocześnie stanowi północno-wschodnią granicę założenia.

Po kilkudziesięciu metrach alejka skręca w kierunku zachodnim i dochodzi do szczytu dworku. Dwór /fot. 1/ jest stosunkowo małym budynkiem, w którym mieszczą się biura Stacji Oceny Odmian oraz mieszkania pracowników. Główne wejście do dworu jest usytuowane od strony wschodniej.

W pobliżu jego wschodniej elewacji rośnie duży jesion /1/ /fot.2/ o prawie 3,00 metrowym obwodzie. Sadząc modrzewie na półkolistym trawniku, przed ogrodową elewacją dworku, zlikwidowano jedną oś wiodącą E - W istniejącą w parku. Po południowej i północnej stronie

trawnika rosną skupiny drzew z dość bujnie rozwiniętymi kępami lilaka. Wśród tych drzew i krzewów po południowej stronie wspomnianego trawnika spotykamy dwa okazy surmii. Za tym pasem drzew i krzewów w kierunku wschodnim leży polana częściowo otoczona krzewami i drzewami, po środku której rosną trzy piękne okazy jodły jednobarwnej. W pobliżu północnego skraju trawnika biegnie alejka, tuż przy niej rosną świerki które są pozostałością po dawnym rzędownym nasadzeniu tych drzew, które stanowiło prawdopodobnie północną i zachodnią granicę parku. Po południowej stronie trawnika biegnie druga alejka otaczająca polanę. Dochodzi ona do małej kapliczki, w pobliżu której rosną dwie daglezje i żywotnik. Opisana wyżej całość stanowi centralną część parku. Południowy fragment założenia ogrodowego jest mniej ciekawy. Znajduje się tu staw /fot. 3,5/ otoczony starymi wierzbami i klonami jesionolistnymi. Pozostałą powierzchnię porastają młode, niedawno posadzone; kasztanowce, klony i jesiony. Całość porośnięta jest trawą i chwastami. Jest to część parku mało odwiedzana. Na jej wschodnim skraju za rzędem świerków w pobliżu ogrodzenia, rośnie kilkak kilka starych jabłoni. Północny fragment ogrodu jest także słabo zagospodarowany, ta część parku przeznaczona jest na cele budowlane. Rosną tu pojedyncze klony, robinie, jesiony i stosunkowo licznie brzozy. Z zaplanowanych budowli wybudowano tu już stację transformatorową.

Część gospodarcza dawnego folwarku otoczona jest starym murem. Budynki gospodarcze w większości pochodzą prawdopodobnie z okresu przedwojennego, większość z nich została przebudowana i zmodernizowana. Otoczenie parku w ostatnich latach także uległo znacznym zmianom. Na północ od parku po wojnie wybudowano budynki mieszkalne, których nie było w latach 30-tych. Na początku XX w. Kawęczyn był folwarkiem, obecnie wokół dawnego folwarku powstała wieś. Rozbudowa wsi Kawęczyn była prowadzona także kosztem parku. Do części gospodarczej dawnego folwarku wiodzie oddzielna droga, dzieląca folwark na dwie części: gospodarczą i park z dworkiem. Przedłużeniem tej drogi jest piękna aleja lipowa biegnąca w kierunku Strug.

Skrócona inwentaryzacja roślin

^w
Park Kawęczynie mimo małego obszaru jaki zajmuje jest obiektem stosunkowo bogatym w gatunki drzew i krzewów. Do najciekawszych znalezionych tu gatunków drzew należą: surmia, jodła kalifornijska i daglezja. W parku rosną następujące gatunki drzew i krzewów:

1. Bez czarny - *Sambucus nigra*
2. Brzoza brodawkowata - *Betula verrucosa* 10 szt.
3. Dąb szypułkowy - *Quercus robur* 1 szt.
4. Dereń biały - *Cornus alba*
5. Dereń ^świdwa - *Cornus sanguinea*
6. Głóg jednoszyjkowy - *Crataegus monogyna*
7. Grusza polna - *Pirus communis* 1 szt
8. Jabłoń domowa - ^śaluz domestica 10 szt.
9. Jedlica Douglas'a - *Pseudotsuga taxifolia* 3 szt.
10. Jesion wyniosły - *Fraxinus excelsior* 29 szt
11. Jodła jednobarwna - *Abies concolor* 3 szt.
12. Kasztanowiec biały - *Aesculus hippocastanum* 6 szt.
13. Katalpa pospolita - *Catalpa bignonioides* 2 szt
14. Klon jawor - *Acer pseudoplatanus* 6 szt
15. Klon jawor odm. purpurowa - A.p. ^śPurpureum 1 szt.
16. Klon jesionolistny - *Acer negundo* 2 szt.
17. Klon pospolity - *Acer platanoides* 7 szt.
18. Leszczyna pospolita - *Corylus avellana*
19. Ligustr pospolity - *Ligustrum vulgare*
20. Lipa drobnolistna - *Tilia cordata* 9 szt.
21. Modrzew polski - *Larix polonica* 3 szt.
22. Morwa biała - *Morus alba* 3 szt.
23. Orzech włoski - *Juglans regia* 4 szt.
24. Robinia akacjowa - *Robinia pseudoacacia* 18 szt.
25. Sorbaria jarzębolistna - *Sorbaria sorbifolia*
26. Róża dzika - *Rosa canina*
27. Suchodrzew tatarski - *Lonicera tatarica*
28. Śliwa tarnina - *Prunus spinosa*
29. Śliwa lubaszka - P. ^śinsititia
30. Śnieguliczka biała - *Symphoricarpos albus*
31. Świerk kłujący - *Picea pungens* 1 szt.
32. Świerk kłuj. odm. sina - P. p. ^śGlauca 4 szt.
33. Świerk pospolity - P. ^śexcelsa 50 szt.
34. Tawuła wczesna - *Spiraea arguta*
35. Tawuła wierzbielistna - S. ^śsalicifolia
36. Tawuła van Houtte'a - S. ^śvanhouttei
37. Topola czarna - *Populus nigra* 1 szt.
38. Topola póina - P. ^śserotina 5 szt.
39. Wiąz górski - *Ulmus scabra* 4 szt.
40. Wierzba krucha - ^śSalix fragilis 9 szt.
41. Żywotnik zachodni - *Thuja occidentalis* ^śColumna 1 szt.

Analiza stopnia zachowania i kompozycji parku.

Park w Kawęczynie jest stosunkowo młodym założeniem powstałym prawdopodobnie w latach 30-tych XX w. Wskazują na to nieduże rozmiary drzew, z wyjątkiem jesionu rosnącego w pobliżu dworku.

Jest to założenie krajobrazowe modernistyczne o regularnym kształcie z dwiema prawie prostopadle przecinającymi się osiami, poza którymi stoi dwór. Być może w przeszłości założenie to wyglądało nieco inaczej. Prawdopodobnie był włączony do parku cały teren znajdujący się na wschód od drogi wjazdowej, wskazują na to także przedwojenne mapy w skali 1 : 25000. Jednakże brak jest jakichkolwiek danych historycznych które wskazywałyby, że w XIX wieku istniał tu regularny, klasycystyczny ogród ozdobny.

Obecnie istniejące założenie ogrodowe wokół dworku w Kawęczynie jest trochę zaniedbanym obiektem, szczególnie część północna i południowa gdzie drzewostan parkowy w okresie powojennym został zniszczony w największym stopniu. Drzewostan był uzupełniany, lecz brak fachowej opieki spowodował, że praca ta nie przyniosła oczekiwanych efektów. Podobny błąd zrobiono sadząc drzewa w pobliżu dworku, zasłaniając widok z budynku w kierunku wschodnim.

Mimo tych błędów i niedociągnięć park jest dość przyjemnym obiektem. Należałoby zapewnić obecnemu użytkownikowi parku i dworku pomoc, głównie ogrodniczą, przy rekonstrukcji ogrodu.

Rola obiektu w krajobrazie

Park w Kawęczynie jest małym i skromnym obiektem, który urozmaica monotony, rolniczy, bezleśny krajobraz ziemi sochaczewskiej. Nie posiada on wielkiej wartości historycznej i architektonicznej, lecz jako nieduża oaza zieleni i spokoju godzien jest ochrony konserwatorskiej.

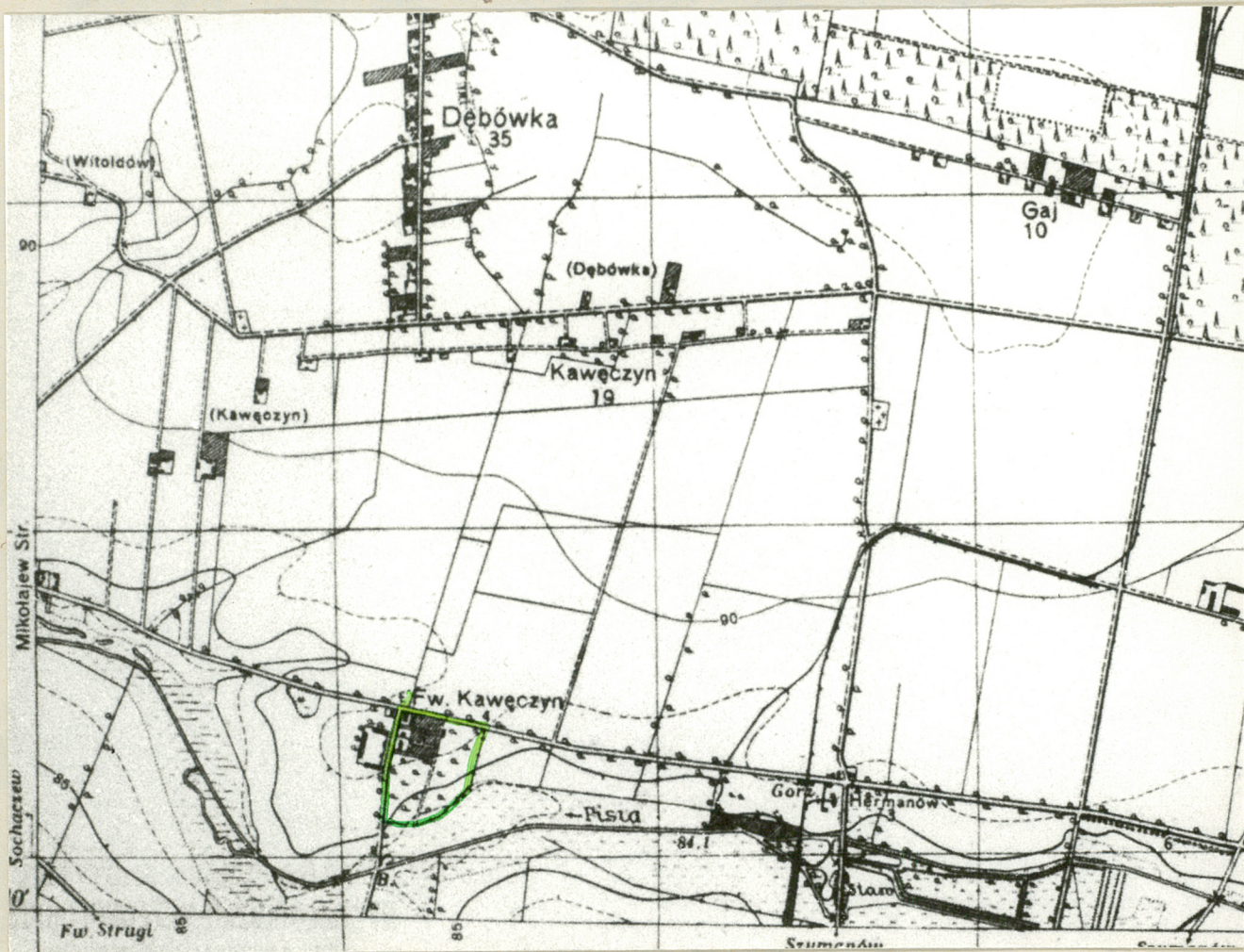
Wnioski

1. Park należy objąć ochroną konserwatorską w granicach określonych na planie.
2. Tereny przyległe do parku należy objąć ochroną krajobrazową.

3. W części parku położonej na północ od dworaka należy wstrzymać wszelkie prace budowlane i planowane budowle przenieść na inne miejsce, a tą część parku zrekonstruować i odpowiednio zagospodarować, podobnie jak południowy fragment parku.
4. Należy uznać za pomnik przyrody jesion wyniesły /1/ o obwodzie 2,75 m.

Literatura

1. Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego ...
2. Dane z wywiadu ustnego.

Fot. 1. Kawęczyn. Wejście do dworu. fot. W. Waliński
10. 1980 r.

Fot. 2. Kawęczyn. Pomnikowy jesion wyniosły w pobliżu dworu.
fot. W. Waliński 10.1980

Fot. 3. Kawęczyn. Staw. fot. W. ²⁴Maliński 10.1980

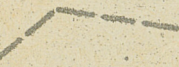
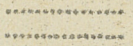

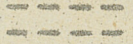
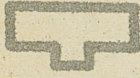

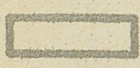

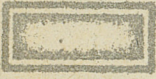

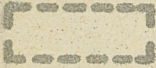

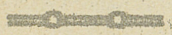

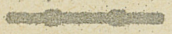
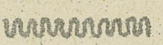
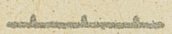

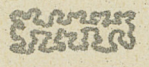

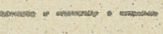

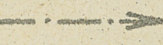

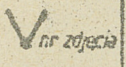
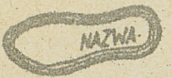
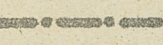

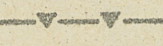
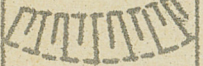
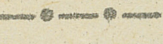
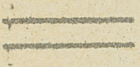

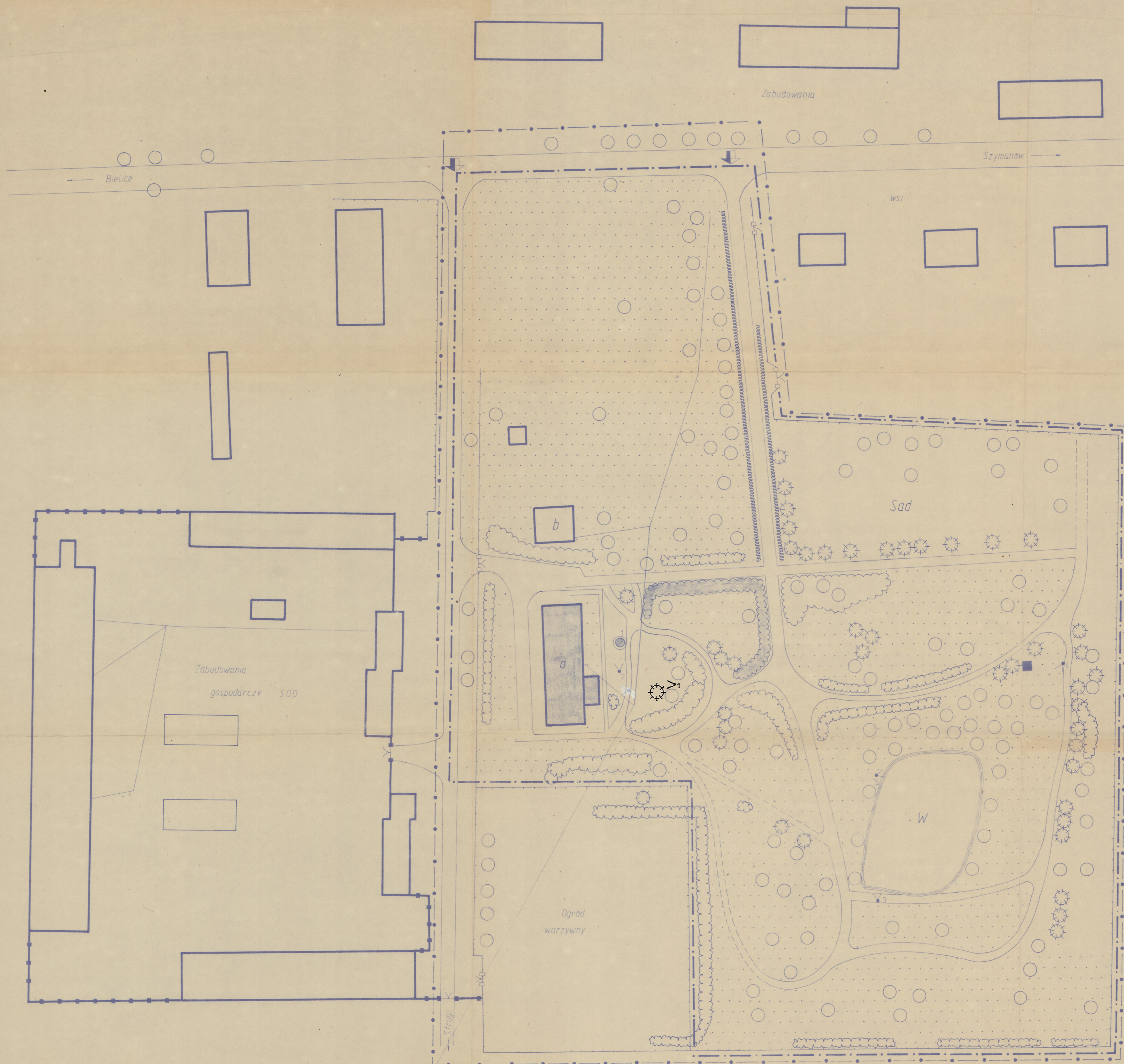
Fot. 4. Kawęczyn. Fragment parku przy stawie. fot. W. Maliński
10. 1980 r.

Fot. 5. Kawęczyn. Fragment stawu. fot. W. Maliński 10.1990 r.

LEGENDA DO PLANU PARKU.

	Aktualna granica parku.		Ślady dróg dawnych.
	Pierwotna granica parku.		Drogi założone współcześnie.
	Budynki murowane.		Masyw starodrzewia.
	Budynki drewniane.		Szpacery lub aleje.
	Budynki murowane o wartościach zabytkowych.	 	Pojedyncze stare drzewa liściaste i iglaste.
	Budynki drewniane o wartościach zabytkowych.	 	Drzewa uznane za pomniki przyrody.
	Miejsca lub pozostałości budynków zabytkowych.		Masyw drzewostanu młodego.
	Rzeźby parkowe.	 	Pojedyncze młode drzewa liściaste i iglaste.
	Ogrodzenie trwałe.		Skupiny krzewów.
	Ogrodzenie trwałe o wartościach zabytkowych.		Zywocpłoty.
	Ogrodzenie nietrwałe.		Powierzchnie trawiste.
	Bramy i furtki.		Kwieтники.
a/ b/ 	a/ Aktualne wejście do parku. b/ Dawne wejście do parku.		Osie kompozycji.
	Baseny, fontanny.		Osie widokowe.
	Rzeki, strumienie.		Stanowiska i kierunek wykonania zdjęcia fotograficznego.
	Naturalny zbiornik wodny.		Granice ochrony zabytkowego założenia.
	Naturalny zbiornik wodny zarośnięty szuwarami.		Granice ochrony zewnętrznych powiązań widokowych.
	Skarpy.		Granice ochrony ekologicznej.
	Drogi dawne dobrze zachowane.		

KAWĘCZYN

0 25 m

- - kapliczka
- a - dwór
- b - budynki mieszkalne
- c - stacja transformatorowa